

طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی و اثر بخشی آن بر رشد همدلی و وجدان دانش آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد

ناصر محمدی احمدآبادی¹، ملیحه احسانی²

¹استادیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه پیام نور

Nasermohamadi@yahoo.com

²دانشجوی ارشد برنامه ریزی درسی پیام نور تفت

es5172711@gmail.com

چکیده

منظور از همدلی توانایی درک و فهم عواطف شخص دیگر و نشان دادن واکنش مناسب به این عواطف است. لذا هدف تحقیق حاضر بررسی تاثیر طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی و اثربخشی آن بر رشد همدلی و وجدان در دختران پایه چهارم ابتدایی شهر یزد بود. در این پژوهش به دلیل استفاده از دو گروه کنترل و آزمایش و همچنین تأثیر متغیر مستقل بر بهبود متغیر وابسته از روش پژوهشی شبه آزمایشی استفاده شده و جزء پژوهش های کاربردی می باشد. جامعه مورد مطالعه، شامل ۵۷۹۶ نفر دانش آموز پایه چهارم ابتدایی شهرستان یزد بوده است. یک نمونه ۳۰ نفره به صورت تصادفی از دانش آموزان انتخاب و به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شده اند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش نامه واکنش های بین فردی IRI، شامل پنج خرده مقیاس پریشانی شخصی، توجه همدلی، دیدگاه گیری، همدلی خیالی و رشد وجدان بود. با توجه به طراحی مرکز یادگیری به گروه آزمایش در ۶ جلسه، مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی آموزش داده شد. داده های حاصل از اجرای پیش آزمون و پس آزمون با استفاده از نرم افزار SPSS20 با روش تحلیل کواریانس مورد سنجش قرار گرفت. نتایج نشان داد طراحی و اجرای الگوی تدریس مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی بر کاهش پریشانی شخصی، افزایش توجه همدلی، افزایش دیدگاه گیری، افزایش همدلی خیالی و رشد وجدان در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار است.

کلید واژه: مفهوم ایثار و شهادت، همدلی، وجدان، مرکز یادگیری.

مقدمه

همدلی در حوزه‌های مختلف روانشناسی اهمیت زیادی دارد و ویژگی همدلی و اکتساب آن از مؤلفه‌های ضروری و اساسی برای تحول رفتارهای جامعه است. پژوهشگران بین‌شکله‌های مختلف رفتار جامعه یار و همدلی رابطه‌ی معنی‌داری نشان داده‌اند (یو و همکاران¹، 2015). برای اینکه بتوانیم سختی‌های زندگی که بنا به ماهیت اجتماعی مجبور به روبرو شدن با آنها هستیم را پشت سر بگذاریم نیاز به حمایت‌های اجتماعی داریم و یکی از مهمترین این حمایت‌ها همدلی است. داشتن یک رابطه همدلانه در بین دانش‌آموزان می‌تواند به تقویت رابطه بین آنها کمک کند و فراتر از تعاملات سطحی و ظاهری باشد (رحیمی و یوسفی، 1389). اگر افراد آنچه را که برای خود می‌خواهند برای دیگران نیز بخواهند و نسبت به موفقیت آنها صادقانه عمل نمایند بنای محکمی از روابط واقعی ایجاد می‌شود. ارتباط با دیگران از اینجا نشأت می‌گیرد که بتوان با آنها همدلی کرد و شرایط آنها را درک کرد (خدابخش، 1391). از طرفی مهارت‌های اجتماعی بر رفتارهای فراگرفته مطلوبی اشاره دارد که فرد را قادر می‌سازد با دیگران رابطه مطلوبی داشته و از واکنش‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند. مهارت‌های اجتماعی طیف گسترده‌ای از رفتارها از قبیل توانایی شروع ارتباط مؤثر و مناسب با دیگران، ارائه پاسخ‌های مفید و شایسته، تمایل به رفتارهای سخاوتمندانه، همدلانه و یاریگرانه، پرهیز از تمسخر قلدری و زورگویی به دیگران را شامل می‌شود (برایان²، 2012). بنابراین هدف تحقیق حاضر طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی و اثر بخشی آن بر رشد همدلی و وجدان دانش‌آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد می‌باشد.

روش‌شناسی تحقیق

- مقدمه

در این فصل که یکی از فصول اساسی تحقیق بشمار می‌رود، چون محقق با توجه به موضوع خود و اهداف تحقیق مشخص می‌نماید که چه روش و شیوه‌ای اتخاذ کرده تا او را هر چه دقیق‌تر، آسانتر و سریعتر در دستیابی به پاسخ‌های تحقیقی مورد نظر کمک کند (سرممد، بازرگان و حجازی، 1386) در این فصل از پژوهش تلاش شده است تا روش تحقیق، جامعه آماری، نمونه، روش نمونه‌گیری، ابزار جمع‌آوری اطلاعات و چگونگی تجزیه و تحلیل داده‌ها بیان شود.

- روش تحقیق

روش مورد استفاده در این پژوهش به دلیل استفاده از دو گروه کنترل و آزمایش و همچنین استنباط علی تأثیر متغیر مستقل (آموزش مفهوم ایثار و شهادت) بر بهبود متغیر وابسته (رشد همدلی و وجدان دانش‌آموزان) از روش پژوهشی شبه‌آزمایشی استفاده شده است و جزء پژوهش‌های کاربردی می‌باشد.

- طرح تحقیق

¹ Yu et al.

² Beryan

طرح پژوهش از نوع پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل و آزمودنی تشکیل شده است که هر دو گروه دوبار مورد اندازه گیری قرار گرفتند. اندازه گیری اول با اجرای یک پیش آزمون و اندازه گیری دوم با یک پس آزمون انجام گرفت. طرح تحقیق حاضر به صورت جدول زیر هست.

جدول 3-1: دیاگرام طرح تحقیق

پس آزمون	متغیر مستقل	پیش آزمون	گمارش تصادفی	گروه ها
T2	X	T1	RE	آزمایش
T2	-	T1	RC	کنترل

در مورد طرح جدول 3-1 نکات زیر قابل ذکر است:

- 1- آزمودنی ها به صورت تصادفی به دو گروه کنترل و آزمایش گمارده شدند.
- 2- در گروه آزمایش متغیر مستقل (آموزش مفهوم ایثار و شهادت) اعمال شد.
- 3- در گروه کنترل متغیر مستقل اعمال نشد.
- 4- گروه کنترل و آزمایش دوبار با پیش آزمون و پس آزمون ارزیابی شدند.
- 5- متغیرهای تحقیق شامل یک متغیر مستقل (آموزش مفهوم ایثار و شهادت به شیوه مرکز یادگیری) متغیرهای وابسته (پربشانی شخصی، دیدگاه گیری، توجه همدلی، همدلی خیالی، رشد وجدان) بود.

- حجم نمونه:

از آنجا که برای تحقیق آزمایشی حجم نمونه در هر گروه حداقل 15 نفر باید باشد (دلور، 1388). بنابر این از جامعه آماری 30 نفر به تصادف انتخاب شدند.

- روش نمونه گیری:

در این پژوهش از روش نمونه گیری خوشه ای مرحله ای استفاده شد. به این صورت که ابتدا از بین دو ناحیه آموزشی شهر یزد ناحیه دو انتخاب شد سپس از بین تمام مدارس ابتدایی ناحیه دو یک مدرسه انتخاب و از بین آنها 30 دانش آموز به تصادف انتخاب شدند. سپس بر مبنای معدل به لحاظ سطح علمی و هوشی در دو گروه 15 نفری معادل سازی شدند یکی از گروه ها به صورت کاملا تصادفی به عنوان گروه آزمایش و گروه دیگر به عنوان گروه کنترل انتخاب شد.

- روش گردآوری اطلاعات (کتابخانه ای، میدانی)

مطالعه کتابخانه ای: ابتدا بررسی جامعی از اسناد و منابع کتابخانه ای نظیر کتاب ها، پایان نامه ها، مقالات و مجلات علمی صورت گرفت.

مطالعه میدانی: از پرسشنامه که یکی از ابزارهای رایج تحقیق می باشد و روشی مستقیم برای جمع آوری اطلاعات است، استفاده شد.

- ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق

در این تحقیق برای ابزار گردآوری اطلاعات از پرسشنامه همدلی استفاده شد. پرسشنامه همدلی پرسشنامه 28 سوالی است که به منظور اندازه گیری همدلی به کار برده می شود. این ابزار چهار عامل پریشانی شخصی، توجه همدلی، دیدگاه گیری و همدلی خیالی را می سنجد. هر خرده مقیاس در این آزمون دارای 7 جمله است. آزمودنی ها باید میزانی را که هر جمله توصیف کننده وضعیت آنها می باشد در طیف لیکرت 5 درجه ای (از 0، اصلا مرا توصیف نمی کند تا 4، به خوبی مرا توصیف می کند)، مشخص نمایند. نمرات سوالات در هر عامل جمع می شود، تا نمره هر عامل و نمره کل به دست آید. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی برای هر عامل به ترتیب 0 و 28 خواهد بود. در این مقیاس، نمره بیشتر، همدلی بیشتری را نشان می دهد. پایایی بازآزمایی این ابزار از 0.61 تا 0.79 برای مردان و 0.62 تا 0.81 برای زنان است، در حالی که پایایی درونی از 0.71 تا 0.77 است. پایایی بازآزمایی این ابزار 0.71 و برای مولفه های همدلی شامل پریشانی شخصی، دیدگاه گیری، همدلی خیالی و توجه همدلانه به ترتیب 0.70، 0.72، 0.73 و 0.69 بدست آمده است. روایی این ابزار توسط داویدس مطلوب گزارش شده است. به منظور تبیین روایی شاخص واکنش پذیری بین فردی، ضریب همبستگی بین این ابزار با مقیاس همدلی هاگان (1969) و پرسشنامه همدلی هیجانی محرابیان و اپستین (1972) سنجیده شد که به ترتیب 0.40 و 0.60 است (خدابخش، 1391).

پرسشنامه وجدان: این پرسشنامه دارای 12 سوال بوده و هدف آن بررسی درک وجدان از ابعاد مختلف (وجدان اخلاقی و بازتاب وجدان) می باشد.

• مولفه های پرسشنامه:

جدول شماره (3-2): تطبیق سوالات پرسشنامه گرایش به نوآوری سازمانی مؤلفه های آن

پرسشنامه	ابعاد	سوالات مربوط به هر بعد
وجدان	وجدان اخلاقی	20-24
	بازتاب وجدان	

• نمره گذاری پرسشنامه:

در طراحی پرسشنامه از طیف پنج گزینه ای لیکرت استفاده شده که یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری به شمار می رود. امتیاز بندی پرسشنامه بصورت زیر می باشد:

کاملاً موافقم	موافقم	نه مخالفم نه موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه
4	3	2	1	0	امتیاز

- روایی و پایایی پرسشنامه تحقیق

روایی : اصطلاحی است که به هدفی که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن درست شده است، اشاره می کند. به عبارتی دیگر آزمونی دارای روایی است که برای اندازه گیری آنچه مورد نظر است مناسب باشد. روایی آزمون عبارت است از : میزان کارایی آن برای اندازه گیری خصیصه ای که بمنظور اندازه گیری آن خصیصه اندازه گیری شده است . (سیف 1381)

در پژوهش هایی که در مورد این آزمون صورت گرفته چندین پژوهش به اعتبار یابی و فرم یابی این پرسشنامه پرداخته اند. در پژوهش های متعددی به روایی و اعتبار بالای پرسشنامه اشاره شده است (واتکینز و استیلا³، ۱۹۸۰؛ احمد و همکاران، ۱۹۸۵؛ چی⁴، ۱۹۸۵).

همچنین ضرایب پایایی پاره مقیاس ها را با استفاده از فرمول ۲۰ ریچاردسون بین ۵۴/۰ تا ۸۴/۰ و ضرایب بازآزمایی را در یک نمونه طی دوره ی ۹ ماهه از ۴۸/۰ تا ۶۳/۰ و در نمونه دیگری به مدت ۵ ماه بین ۵۸/۰ تا ۷۶/۰ گزارش کرده است.

شاخص آماری مقیاس	ضرایب پایایی - آلفای کرونباخ
پیشانی شخصی	0/83
دیدگاه گیری	0/73
همدلی خیالی	0/79
توجه همدلانه	0/78
وجدان	0/78

در تحقیق حاضر پایایی پرسشنامه به صورت جدول زیر بدست آمده است

جدول (3-3) ضریب پایایی پرسش نامه تحقیق حاضر

³ Estilla Watkins

⁴ Chie

- مراحل اجرای تحقیق:

پس از انتخاب نمونه پژوهشی، دانش آموزان دو گروه در جلسه ای به پاسخ دهی به پرسشنامه همدلی پرداختند. پس از برگزاری پیش آزمون، دانش آموزان گروه آزمایشی به مدت شش جلسه در معرض مداخله آموزشی مبتنی آموزش مفهوم ایثار و شهادت به شیوه مرکز یادگیری با استفاده از نمایش اسلاید عکس و فیلم قرار گرفتند. آموزش مبتنی به صورت 6 جلسه 45 دقیقه ای بود. خلاصه جلسات آموزشی در جدول 3-4 و توضیحات کامل درباره این مورد در پیوست آمده است.

جدول 3-4: زمان بندی و محتویات جلسات آموزشی

جلسه	محتویات
اول	معارفه - تعیین هدف کلی کار برای دانش آموزان - اجرای پیش آزمون
دوم	آموزش مفهوم ایثار و شهادت و انسان های ایثارگر
سوم	آموزش انواع ایثارگری و شهادت
چهارم	آموزش ویژگیهای افراد ایثارگر
پنجم	آموزش روش هایی برای انجام کارهای ایثارگری
ششم	جمع بندی و نتیجه گیری

- روش تجزیه و تحلیل داده ها:

در این پژوهش با توجه به مقیاس های اندازه گیری و داده های موجود برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آماری توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد. در بخش آمار توصیفی داده های جمع آوری شده مربوط به گروه نمونه تلخیص شده است. جهت تلخیص اطلاعات به تناسب مقیاس اندازه گیری متغیرها، از پارامترهایی مانند گرایش مرکزی (میانگین)، اندازه پراکندگی (دامنه تغییرات و انحراف معیار) پرداخته می شود. در بخش آمار استنباطی آزمون تحلیل کوواریانس به کار گرفته شده و با استفاده از نرم افزار SPSS انجام گرفت

نتیجه گیری

- مقدمه

یکی از بخش های مهم هر تحقیقی دست یابی به نتایج آن تحقیق است که در نهایت به ارائه پیشنهادها و تحقیقی و کاربردی در مورد مساله مورد نظر خواهد شد. در این فصل ابتدا به بررسی نتایج کلی تحقیق پرداخته و سپس پیشنهادها و محدودیت ها ارائه شده است.

- بحث و نتیجه گیری

در تمام جوامع بشری ارزش هایی وجود دارد که بنیان اصلی آن جامعه را نشان می دهند. اهمیت و جایگاه این ارزش ها به گونه ای است که هر ملتی، هویت و حیات اجتماعی و سیاسی خود را در پای بندی و احترام به آن ها و انتقال کامل آن به نسل های

آینده می داند. سرزمین ایران نیز دارای ارزش های والا و اصیلی است که نمونه ای از آن (فرهنگ ایثار و شهادت) است. ایثار و شهادت واژه مقدسی که در شکل های مختلف تجلی پیدا می کند: فداکاری، گذشت، مهرورزی، دوستی، همدلی، محبت، بخشش مال و... مصادیق بارزی از ایثار هستند.

منظور از همدلی توانایی درک و فهم عواطف شخص دیگر و نشان دادن واکنش مناسب به این عواطف است. همدلی یکی از ویژگی های مهم رفتار بین فردی در انسان است که برای برقراری ارتباط مؤثر در جهان اجتماعی ضروری است. در واقع، همدلی نیروی برانگیزاننده رفتارهای اجتماعی و رفتارهایی است که انسجام گروهی را در پی دارد. همدلی این امکان را فراهم می سازد تا احساسات دیگران را درک و رفتار آنها را پیش بینی کرده و آنچه در متن احساسات آنها وجود دارد تجربه کنیم، همچنین همدلی در احساس و ادراکی که افراد در احساسات بیرونی دارند بروز پیدا می کند لذا هدف تحقیق حاضر بررسی اثر بخشی مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی بر رشد همدلی و وجدان در دختران پایه چهارم شهر یزد بود. جامعه مورد مطالعه، تمامی دانش آموزان پایه چهارم شهر یزد که تعداد آنها ۵۷۹۶ نفر بود. یک نمونه ۳۰ به صورت تصادفی از دانش آموزان انتخاب و به دو گروه کنترل و آزمایش تقسیم شدند و گروه آزمایش در ۶ جلسه آموزش داده شدند. پنج فرضیه فرعی نامبرده در فصل یک در فصل چهار مورد آزمون قرار گرفت که نتایج زیر بدست آمد.

- مقایسه یافته های پژوهش با پژوهش های پیشین

تبیین فرضیه اصلی تحقیق:

نتایج این پژوهش، نشان دهنده نقش مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی بر رشد همدلی و وجدان دانش آموزان دختر پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. مفهوم ایثار و شهادت یکی از عوامل و اجزاء اصلی اجتماعی شدن افراد در همه ی جوامع انسانی و فرهنگ ها ست. مفهوم ایثار و شهادت مجموعه رفتارهای آموخته شده و مورد پذیرشی است که می تواند باعث رشد همدلی در دانش آموزان شود و باعث شود آنها از رفتار های نامعقول اجتماعی خودداری کنند. رفتار اجتماعی بر تمامی جنبه های زندگی افراد سایه می افکند و بر سازگاری و شاد کامی بعدی آنها تاثیر می گذارد. توانایی فرد از نظر کنار آمدن با دیگران و انجام رفتارهای اجتماعی مطلوب، میزان محبوبیت او را در میان والدین، معلمان، همسالان و دیگر افراد جامعه مشخص می کند. اجتماعی شدن فراگردی است که به واسطه آن هر فرد، دانش و علم لازم را برای مشارکت مؤثر و فعال در زندگی گروهی و اجتماعی کسب می کند. اجتماعی شدن مهم ترین فرایند کسب مفهوم ایثار و شهادت در کودکان است که متأثر از سطوح مختلف بوم شناختی شامل خانواده، مدرسه و جامعه می باشد. مفهوم ایثار و شهادت افراد می تواند تأثیر شگرفی در کارکردهای انطباقی، تحصیلی، کیفیت زندگی، ارتباطات با دوستان و توان بالقوه ی آن ها برای زندگی و آموزش در محیط با حداقل محدودیت داشته باشد. در پژوهشی با عنوان " نقش الگوهای ارتباطی خانواده در همدلی و خویشتنداری فرزندان " در پژوهش حاضر بررسی نقش پیش بینی کنندگی ابعاد گفت و شنود و همنوایی الگوهای ارتباطی خانواده بر همدلی و خویشتنداری فرزندان به عنوان شاخص های هوش هیجانی می باشد. یافته های پژوهش نشان می دهند که گفت و شنود خانواده پیش بینی کننده مثبت و همنوایی، پیش بینی کننده منفی هر دو بعد همدلی و خویشتنداری می باشند. در مقیاس همدلی، دختران نسبت

به پسران و پایه‌های چهارم و پنجم نسبت به پایه سوم نمرات بالاتری داشتند. در حالی که در مقیاس خوب‌شننداری جنسیت و پایه کلاسی نقش معناداری نداشتند.

فرضیه اول: آیا طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر کاهش پریشانی شخصی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار است؟

نتایج تحلیل کواریانس در فصل 4 نشان داد که طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر کاهش پریشانی شخصی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. ($p < 0.05$). این نتیجه با تحقیقات زارع (1393)، رحیمی و یوسفی (1389) و یاپ و همکاران (2012) هم خوانی دارد.

تبیین فرضیه اول:

آموزش مفهوم ایثار و شهادت که شامل مصادیق: همدلی، دوستی، گذشت و مهرورزی و... است در دوران کودکی و نوجوانی باعث کاهش پریشانی (اضطراب) شخصی در دانش‌آموزان می‌شود. اضطراب ممکن است در همه افراد در زندگی‌های امروزی وجود داشته باشد با آموزش چنین مفاهیمی می‌توان آن را کاهش داد و احساس امنیت را در آن‌ها را در محیط‌هایی غیر از خانه و دور از افراد خانواده افزایش داد. آموزش این مفهوم در قالب فیلم و تصویر به میزان قابل توجهی در کاهش پریشانی و افزایش همدلی دانش‌آموزان گام برداشته ایم و با توالی این آموزش‌ها در مقاطع مختلف تحصیلی می‌توان موجبات رشد کلیه دانش‌آموزان را فراهم کرد.

همدلی استعدادی است که باعث بروز رفتارهایی می‌شود که به صورت مثبت یا منفی تقویت می‌شوند این مهارت‌ها می‌توانند در روابط آدمی با دیگران منجر به نتایج مثبت و موفقیت‌آمیز شوند. این مهارت‌ها باعث تسهیل برقراری رابطه بین افراد می‌شوند که شامل همکاری، گفتار مناسب، مسئولیت‌پذیری و همدلی می‌باشد. بنابراین مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت بر کاهش پریشانی دانش‌آموزان تاثیر گذار است.

فرضیه دوم: آیا طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر افزایش توجه همدلی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار است؟

نتایج تحلیل کواریانس در فصل 4 نشان داد که طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر افزایش توجه همدلی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. ($p < 0.01$). این نتیجه با نتایج تحقیقات خدابخش (1391)، ملکی و اصلانپور (1392) کیمبرلی و همکاران (2012) همخوانی دارد.

تبیین فرضیه دوم:

همدلی قابلیت ارزشمندی است که با ایجاد اعتمادی دو جانبه فرایند یادگیری - یاددهی را برای هر دو طرف لذت بخش می‌کند. به طور کلی همدلی تعاملات انسانی را انعطاف پذیر کرده و در حوزه آموزش به ایجاد فضای مطلوب در کلاس، روند یادگیری را بهبود می‌بخشد. انسان از طریق همدلی و فهم موقعیت زندگی دیگران به بهبود روابط اجتماعی نائل می‌آید. از آنجایی که در تمام نظام‌های آموزش و پرورش، ابتدایی‌ترین دوره تحصیلی افراد به شمار می‌رود. چرا که شکل‌گیری شخصیت و رشد همه جانبه در این دوره از اهمیت بیشتری برخوردار است. همدلی توانایی ورود به دنیای طرف مقابل است. همدلی پدیده‌های چند بعدی است. شامل: همدلی شناختی، عاطفی، ارتباطی.

بنابراین ضرورت دارد که در برنامه‌های درسی و غیردرسی مدارس جایگاه ویژه‌ای برای مهارت‌های همدلی در نظر گرفته شود. بنابراین مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت بر رشد توجه همدلی تاثیر گذار است.

فرضیه سوم: آیا طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی برافزایش دیدگاه گیری در دختران کلاس پایه چهارم ابتدایی شهر یزد تاثیر گذار است؟
نتایج تحلیل کواریانس در فصل 4 نشان داد که طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی برافزایش دیدگاه گیری در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. ($p < 0.01$). این نتیجه با نتایج تحقیقات زارع (1393)، خدابخش (1391) و موریس و همکاران (2009) همخوانی دارد.

تبیین فرضیه سوم:

همدلی ظرفیت بنیادین افراد در تنظیم روابط، حمایت از فعالیت های مشترک و انسجام گروهی است. این توانایی نقش اساسی در زندگی اجتماعی و نیروی بر انگیزنده رفتارهای اجتماعی و رفتارهایی است که انسجام گروهی را در پی دارد. همدلی عنصری ضروری برای عملکردهای، موفقیت آمیز بین شخصی محسوب می شود. و پاسخ عاطفی فرد به واکنش های عاطفی دیگران است. از طرفی اجتماعی کردن صحیح افراد و کسب مفهوم ایثار و شهادت لازم، برای زندگی همواره یکی از اهداف اساسی هر جامعه می باشد. چرا که رشد اجتماعی در جریان اجتماعی شدن به وجود می آید، باعث سازگاری و برقراری ارتباط صحیح افراد با دیگران می شود و آن ها را از این طریق قادر به شکوفایی استعدادهای بالقوه شان می سازد. جریان اجتماعی شدن که در آن مهارت ها، انگیزه ها، ارزش ها، هنجارها و رفتارهای فرد شکل می گیرد تا به شکل مطلوب در جامعه رفتار کند؛ از کودکی آغاز و در طول عمر ادامه می یابد. بروز برخی از مشکلات در جامعه ناشی از عدم رشد افراد در زمینه ی تربیت اجتماعی است. پرورش بعد اجتماعی افراد در توسعه و رشد سایر ابعاد زندگی فرد نیز مؤثر است. نوجوانان و جوانان جهت رسیدن به ارزش ها و به دنبال آن زندگی سالم و لذت بخش، سعی در کسب مفهوم ایثار و شهادت دارند. برخی از افراد، سازمان ها و نهادها در اجتماعی کردن افراد نقش اساسی دارند که خانواده ابتدا به شکل غیر رسمی به این امر می پردازد و سپس مدرسه، گروه دوستان و رسانه های جمعی می توانند در کسب مهارت های اجتماعی کودکان و نوجوانان نقش تعیین کننده ای داشته باشند. بنابراین مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت بر رشد دیدگاه گیری دانش آموزان تاثیر گذار است.

فرضیه چهارم: طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی بر افزایش همدلی خیالی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار است؟

نتایج تحلیل کواریانس در فصل 4 نشان داد که طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه های آسمانی بر افزایش همدلی خیالی در دختران کلاس پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. ($p < 0.01$). این نتیجه با نتایج تحقیقات زارع (1393)، آیینز و همکاران (2013) و پیترسون و همکاران (2000) همخوانی دارد.

تبیین فرضیه چهارم:

با توجه به تأثیر آموزش مفهوم ایثار و شهادت بر حوزه‌های مختلف عملکردی و شناختی و با توجه به تأثیر آن بر برقراری ارتباط با دیگران، آموزش این مفهوم حائز اهمیت است. آموزش همدلی خیالی در فرد دو توانایی را فراهم می‌آورد. اول اینکه به فرد کمک

می‌کند تا بتواند ذهن دیگران را بخواند. این توانایی به فرد کمک می‌کند تا حالت‌های مختلف ذهنی افراد را حدس بزند و به بهترین وجه ممکن با آن‌ها همدلی کند. دوم اینکه با توجه به تعریف، این مهارت به فرد کمک می‌کند تا پاسخی مؤثر و همدلانه به دیگران ارائه دهد. این جنبه نیز به فرد در همدلی با دیگران یاری می‌رساند. سالهای نوجوانی مرحله مهم و برجسته رشد و تکامل اجتماعی و روانی فرد به شمار می‌رود. در این دوره نیاز به تعادل هیجانی و عاطفی به خصوص تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویشتن خودآگاهی با انتخاب هدف‌های واقعی در زندگی، استقلال عاطفی از خانواده، حفظ تعادل روانی و عاطفی خویش در مقابل عوامل فشارزای زندگی و محیطی و برقراری روابط سالم با دیگران، کسب مفهوم ایثار و شهادت لازم در دوست‌یابی، شناخت زندگی سالم و مؤثر و چگونگی برخورداری از آن مهم‌ترین نیازهای نوجوان می‌باشد. بنابراین کمک به نوجوانان در رشد و گسترش مفهوم ایثار و شهادت مورد نیاز برای زندگی مؤثر، ایجاد یا افزایش همدلی بین آنها و همچنین کمک به آنها در رشد و تکامل عواطف و همدلی لازم جهت سازگاری موفق با محیط اجتماعی و زندگی مؤثر و سازنده در جامعه ضروری به نظر می‌رسند. بنابراین مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت در قالب فیلم بر رشد همدلی خیالی دانش‌آموزان تاثیر گذار بود.

فرضیه پنجم: آیا طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر رشد وجدان دانش‌آموزان دختر پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار است؟
نتایج تحلیل کواریانس در فصل 4 نشان داد که طراحی مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت مبتنی بر محتوی کتاب هدیه‌های آسمانی بر رشد وجدان دانش‌آموزان دختر پایه چهارم شهر یزد تاثیر گذار هست. ($p < 0.05$).
این نتیجه با نتایج تحقیقات آرام (1377)، اکرامی (1388)، بوربا (2012)، فقیهی پور و همکاران (1391) همخوانی دارد.
تبیین فرضیه پنجم:

وجدان همان تداعی درونی، بنیان رفتارهای انسان دوستانه است و نشانه‌ی آن در رفتارهایی مانند: اعتراف به اشتباه، عذرخواهی، اقدام به جبران اشتباه و... آشکار می‌شود. رشد و بیداری وجدان باید در سایه دو مسئله باشد: آموزش‌ها و تعالیم مذهبی و دیگر هدایت و کنترل عقل. وگرنه امکان رشد و بیداری آن نخواهد بود و ممکن است هوا و هوس بر آن مسلط شود و حیات انسان را تیره سازد. مذهب و آموزه‌های مذهبی روش خوبی برای رشد و بیداری آن و اخلاق و رفتار شایسته‌مربی، عامل نیکویی برای هوشیاری مداوم آن است. تشویق و تحسین در تثبیت آنچه که تحت عنوان فطرت و مسائل وجدان در انسان مطرح است فوق‌العاده می‌باشد. بنابراین مرکز یادگیری مفهوم ایثار و شهادت بر رشد وجدان تاثیر گذار است.

منابع:

- 1) آرام، احمد (1377). روش تحقیق و مآخذ شناسی، دانشگاه تهران
- 2) اکرامی، محمود (1388): بررسی سبک زندگی معلمان شاغل در شهرستان گرگان در سال 1388 مجله علمی پژوهشی تحقیقات نظام سلامت.
- 3) بازرگان، عباس - همکاران (1386): روش پژوهش در علوم رفتاری، تهران، انتشارات آگاه

- 4) خدابخش، محمد رضا (1391). رابطه سبک های دلبستگی با همدلی در دانشجویان پرستاری. نشریه پرستاری ایران : شهریور 1391
- 5) رحیمی مهدی، همکاران (1389). نقش الگوهای ارتباطی خانواده در همدلی و خویشتنداری فرزندان. فصلنامه خانواده پژوهی : زمستان 1389 ،،
- 6) زارع، مهدی (1393). تاثیر آموزش همدلی بر مفهوم ایثار و شهادت کودکان پیش دبستانی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی.
- 7) سیف، علی اکبر (1381) نظریه سازندگی یادگیری و کاربردهای آموزشی آن، مجله تعلیم و تربیت، .
- 8) سیف ، علی اکبر (1390) ، روانشناسی پرورشی نوین، تهران : نشر دوران
- 9) فقیهی پور ، جواد . همکاران(1391) بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت شغلی کارکنان در یک سازمان نظامی . مطالعات بین رشته ای دانش راهبردی.
- 10) Beryan, FD. A (2012). Prototype analysis of forgiveness. Personal Soc Psychol Bulletin ;
- 11) Borba, M. (2008). Building moral intelligence: The seven essential virtues that teach children to do the right thing. USA: Jossey- Bass.
- 12) Bourba, R. (2012). Religious in psychotherapy. Canadian Journal of Psychiatry,
- 13) Kimberly A. Schonert-Reichl • Veronica Smith, Anat Zaidman-Zait • Clyde Hertzman. (2014) Promoting Children's Prosocial Behaviors in School: Impact of the "Roots of Empathy" Program on the Social and Emotional Competence of School-Aged Children. School Mental Health
- 14) Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Mayors, S. & Robinson, L. R. (2009). The role of the family context in the development of emotion regulation. Soc Dev.
- 15) Mehrabian, R. F and Abostin, G. (1972). A review of social identity theory with implications for training and development, Journal of European Industrial Training .
- 16) Yeo, L. S., Ang, R. P., Loh, S., Fu, K. J., & Karre, J. K. (2015). The role of affective and cognitive empathy in physical, verbal, and indirect aggression of a Singaporean sample of boys. Journal of Psychology

Archiving SID